

**UCHWAŁA NR XLIV/15/2022
RADY GMINY SADKI**

z dnia 31 marca 2022 r.

**w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz
Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Sadki na rok 2022”**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 w związku z art. 7 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559), art. 4¹ ust. 1, 2, 5 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2021 r. poz. 1119 ze zm.) oraz art. 10 ust. 1-2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050 ze zm.) Rada Gminy Sadki uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji „Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Sadki na rok 2022”.

§ 2. 1. „Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Sadki na rok 2022” – zwany dalej Programem stanowi zał. nr 1 do uchwały.

2. Preliminarz wydatków dotyczący zadań ujętych w programie stanowi zał. nr 2 do uchwały.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Sadki.

§ 4. Tracą moc:

- 1) Uchwała Nr XLI/59/2021 Rady Gminy Sadki z dnia 23 grudnia 2021 r. w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Gminy Sadki na rok 2022”,
- 2) Uchwała Nr XLI/60/2021 Rady Gminy Sadki z dnia 23 grudnia 2021 r. w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Sadki na rok 2022”.

§ 5. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Andrzej Niedbala

I. WSTĘP

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2022 zwany dalej „Programem” jest realizacją art. 4¹ ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2021 r. poz. 1119 ze zm.) oraz art. 10 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050 ze zm.).

Zgodnie z treścią ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi prowadzenie wszelkich działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych należy do kompetencji na poziomie samorządu gminy. Do właściwości gminy w tym zakresie należą w szczególności następujące obszary:

- a) zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
- b) udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
- c) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
- d) wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
- e) podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i art. 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.
- f) wspieranie zatrudnienia socjalnego przez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej i klubów integracji społecznej.

Ustawodawca w ustawie z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii zobowiązał jednostki samorządu terytorialnego do realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem narkomanii. Zadania te obejmują:

- a) zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem;
- b) udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej;
- c) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
- d) wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii;
- e) pomoc społeczną osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

Polityka rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym na terenie Gminy Sadki prowadzona jest zgodnie z kierunkami określonymi w niniejszym Programie, który jest kontynuacją działań w tym zakresie prowadzonych w latach poprzednich. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, uwzględnia cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, które są szczegółowo określone w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2021–2025.

Program może być modyfikowany w przypadku uzasadnionych potrzeb związanych z zapobieganiem i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, przeciwdziałaniem narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym. Adresatami Programu są mieszkańcy Gminy Sadki, w tym osoby uzależnione, współuzależnione i zagrożone

patologiami społecznymi wraz ze swoimi rodzinami. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii jest podstawowym dokumentem określającym zakres i formę realizacji działań związanych z przeciwdziałaniem alkoholizmowi i narkomanii. Program ma na celu tworzenie spójnego systemu działań naprawczych i profilaktyki zmierzającej do zapobiegania powstawaniu nowych problemów alkoholowych i innych uzależnień, oraz zmniejszeniu tych, które aktualnie występują.

Rozwiązywanie problemów alkoholowych, przeciwdziałanie narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym a także przeciwdziałanie zjawisku przemocy wymaga kompleksowego współdziałania szeregu instytucji: oświaty, policji, pomocy społecznej i służby zdrowia, wymiaru sprawiedliwości, a także administracji.

II. Diagnoza problemów związanych z uzależnieniami na terenie Gminy.

Problemy społeczne takie jak uzależnienia i przemoc wzbudzają, z wielu powodów ciągle zainteresowania zarówno środowisk naukowych jak i również wielu grup społecznych. Przyczynami obiektywnymi zaś są wzrastające zachowania ryzykowne, przemoc wśród młodzieży, alkoholizm, narkomania. Pojawiają się też zjawiska, które do tej pory były niezauważalne: cyberprzemoc, przemoc dzieci wobec dzieci.

W Gminie Sadki, tak jak i na terenie całego kraju, nadużywanie alkoholu oraz środków psychoaktywnych stanowi istotny problem społeczny. Choroba alkoholowa jest chorobą przewlekłą tak więc rodziny w których zdiagnozowano problem należy przyjąć, że na długo pozostaną w systemie pomocowym chociażby w związku z podtrzymaniem trzeźwości przez osoby uzależnione. Rodziny te wymagają rozmaitego i długofalowego wsparcia.

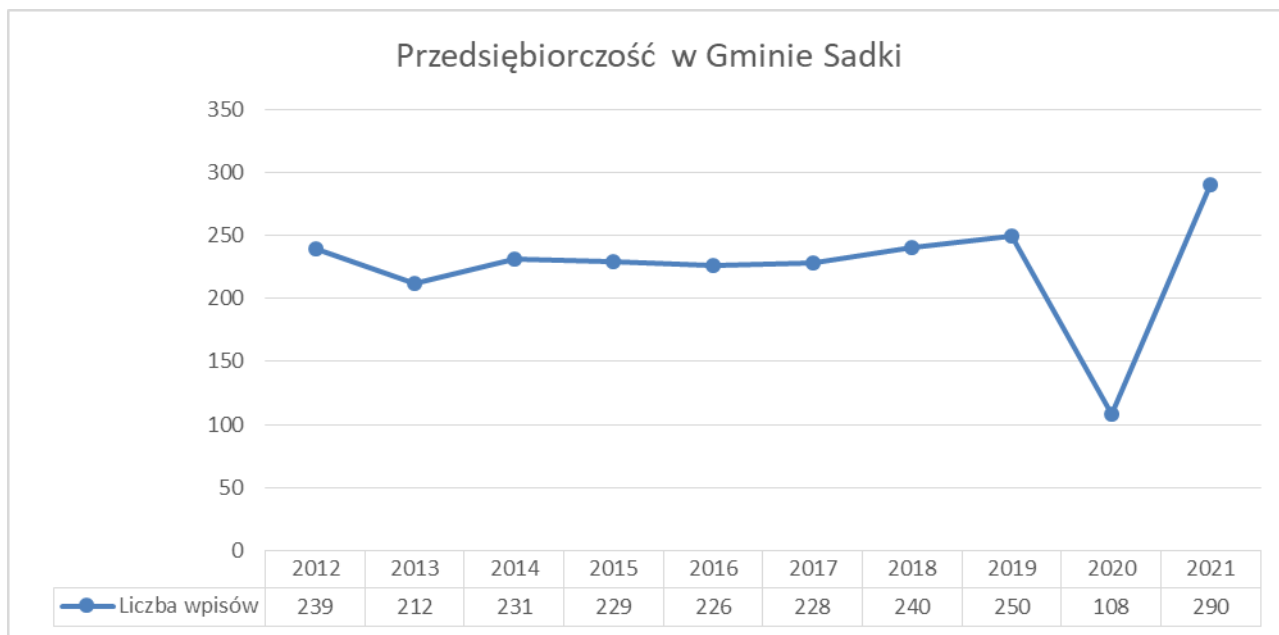
Przy określaniu celów i zadań Programu Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sadkach wzięła pod uwagę skalę i zakres problemów alkoholowych, narkomanii, a także związanych z uzależnieniami behawioralnymi i ze zjawiskiem przemocy w rodzinie na terenie Gminy Sadki

1. Bezrobocie w Gminie Sadki

Rok	Liczba bezrobotnych		Bezrobotni z prawem do zasiłku	
	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety
2012	524	304	99	55
2013	629	341	118	59
2014	469	270	70	29
2015	448	270	71	41
2016	401	251	67	40
2017	314	213	39	20
2018	280	200	37	24
2019	247	174	44	32
2020	316	201	66	40
2021	267	184	35	25

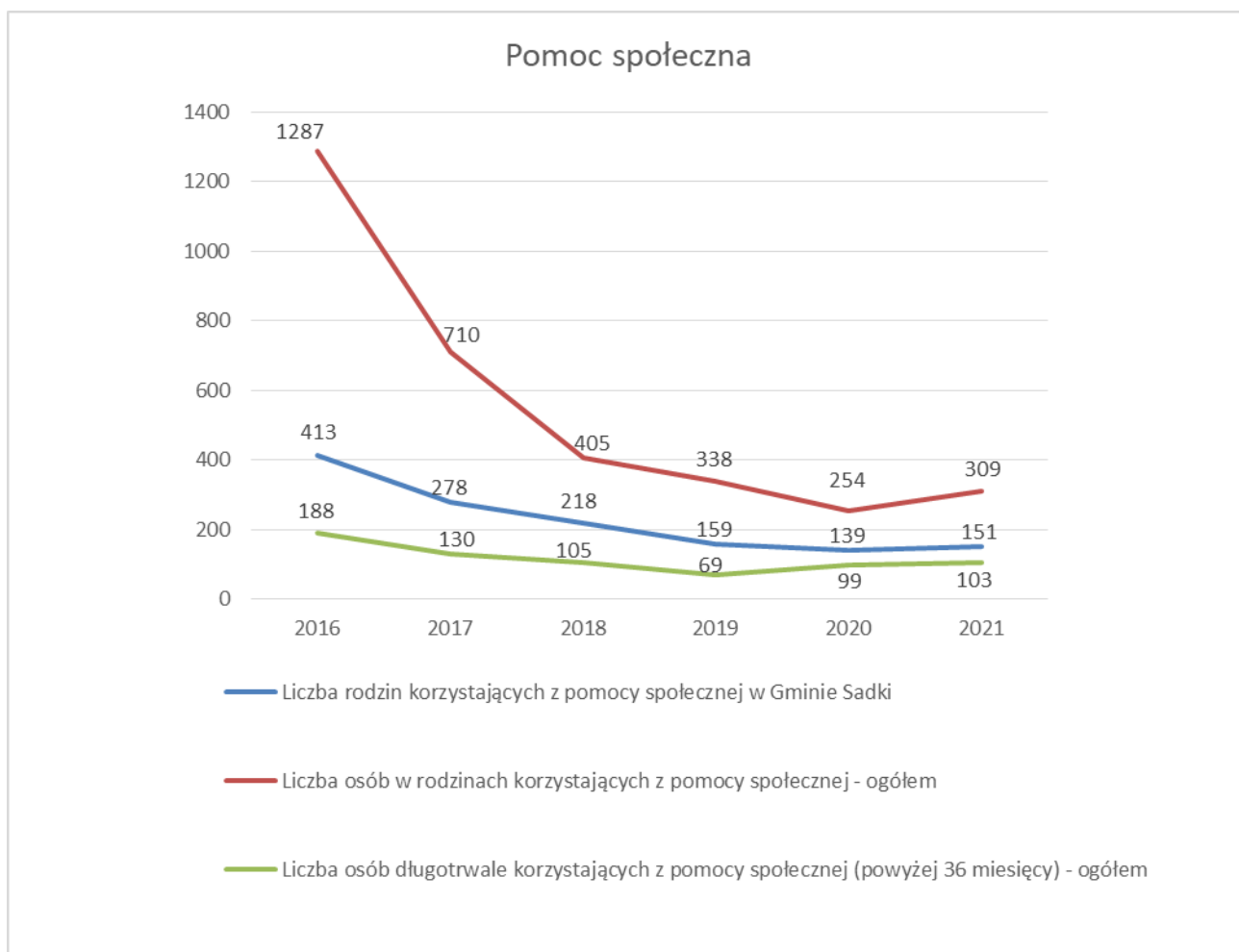
Źródło: PUP w Nakle nad Notecią

2. Przedsiębiorczość w Gminie Sadki

Źródło: Urząd Gminy w Sawkach

3. Pomoc Społeczna

Źródło: GOPS w Sawkach

4. Liczba rodzin, którym Ośrodek Pomocy Społecznej przyznał pomoc – powód (art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej) w latach 2016-2021

<i>Powód</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>
<i>Ubóstwo</i>	132	85	80	53	50	34
<i>Sieroctwo</i>	-	-	-	-	-	-
<i>Bezdomność</i>	2	-	1	2	2	2
<i>Bezrobocie</i>	111	40	42	39	40	33
<i>Niepełnosprawność</i>	74	48	50	49	45	40
<i>Długotrwała lub ciężka choroba</i>	72	54	65	64	57	38
<i>Przemoc w rodzinie</i>	18	15	4	2	1	2
<i>Ochrona ofiar handlu ludźmi</i>	-	-	-	-	-	-
<i>Ochrona macierzyństwa lub wielodzietności</i>	72	46	27	9	4	6
<i>Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych</i>	40	25	9	15	13	8
<i>Trudności w przystawaniu po opuszczeniu zakładu karnego</i>	1	1	-	-	2	-
<i>Alkoholizm lub narkomania</i>	23	10	11	10	12	12
<i>Zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa</i>	2	-	-	-	1	-
<i>Kłęska żywiołowa lub ekologiczna</i>	-	78	4	-	-	-

Źródło: GOPS w Sadkach

Jak wynika z poniższej analizy obecnie główną przyczyną złego funkcjonowania rodzin jest niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba oraz takie czynniki dysfunkcyjne jak: ubóstwo, bezrobocie, alkoholizm lub narkomania. Analiza stanowi postawę do określenia, na jakich płaszczyznach życia rodzin należy podjąć działania, aby rodzina prawidłowo zaczęła funkcjonować.

	2018	2019	2020	2021
I.	Ubóstwo	Długotrwała lub ciężka choroba	Długotrwała lub ciężka choroba	Niepełnosprawność
II.	Długotrwała lub ciężka choroba	Ubóstwo	Ubóstwo	Długotrwała lub ciężka choroba
III.	Niepełnosprawność	Niepełnosprawność	Niepełnosprawność	Ubóstwo
IV.	Bezrobocie	Bezrobocie	Bezrobocie	Bezrobocie
V.	Ochrona macierzyństwa lub wielodzietności	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych	Alkoholizm lub narkomania

5. Punkty sprzedaży alkoholu napojów alkoholowych w Gminie Sadki

W Gminie Sadki obowiązuje Uchwała nr XLVII/39/2018 Rady Gminy Sadki z dnia 28 czerwca 2018 w sprawie ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie gminy Sadki oraz zasad usytuowania na terenie gminy Sadki miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych.

1. Ustalono maksymalną liczbę **28** zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży, w tym:

- A.** do 4,5 % zawartości alkoholu oraz piwa – **22** zezwolenia
- B.** powyżej 4,5% do 18% zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa) – **3** zezwolenia
- C.** powyżej 18% zawartości alkoholu – **3** zezwolenia

2. Ustalono maksymalną liczbę **77** zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży, w tym:

- A. do 4,5 % zawartości alkoholu oraz piwa – **30** zezwolenia
- B. powyżej 4,5% do 18% zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa) – **24** zezwolenia
- C. powyżej 18% zawartości alkoholu – **23** zezwolenia

W 2021 roku obowiązywała odpowiednia ilość zezwoleń:

LICZBA ZEZWOLEŃ NA SPRZEDAŻ NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH PRZEZNACZONYCH DO SPOŻYCIA POZA MIEJSCEM SPRZEDAŻY		
napoje alkoholowe do 4,5% zawartości alkoholu oraz na piwo	napoje alkoholowe powyżej 4,5% do 18% zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa)	napoje alkoholowe powyżej 18% zawartości alkoholu
26	22	20
LICZBA ZEZWOLEŃ NA SPRZEDAŻ NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH PRZEZNACZONYCH DO SPOŻYCIA W MIEJSCU SPRZEDAŻY		
napoje alkoholowe do 4,5% zawartości alkoholu oraz na piwo	napoje alkoholowe powyżej 4,5% do 18% zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa)	napoje alkoholowe powyżej 18% zawartości alkoholu
10	2	1

Źródło: Urząd Gminy w Sadkach

6. Problemy wśród dzieci i młodzieży

I.	<u>Przemoc i agresja wśród dzieci i młodzieży</u>	<p>Definicja: wroga, napastliwa postawa względem kogoś lub czegoś</p> <p>Przyczyny:</p> <ul style="list-style-type: none"> ·w rodzinie panuje chaos, a role matki i ojca nie są w pełni realizowane; ·w rodzinie często używa się w stosunku do dzieci agresji i przemocy; ·negatywny lub chłodny stosunek emocjonalny rodziców do dziecka, przede wszystkim w pierwszych latach jego życia; ·brak wyznaczonych granic, których dziecku nie wolno przekraczać w zachowaniu wobec rodziców, rodzeństwa innych dorosłych i rówieśników; ·brak relacji ze strony rodziców w rozpoznawaniu i akceptowaniu dziecięcych zachowań; ·mało rozwinięta kontrola swoich emocji; ·używanie alkoholu lub narkotyków; ·przemoc pokazywana w mediach.
II.	Problem depresji wśród dzieci i młodzieży:	<p>Depresja jest to zaburzenie charakteryzujące się różnymi objawami, które występują przez okres co najmniej 2 tygodni w postaci zmian nastroju polegających na pogrążeniu się w smutku, przygnębieniu, wygaszeniu zainteresowań, utraty zdolności do odczuwania przyjemności oraz zaburzenia psychoruchowego.</p> <p>Depresja jest z reguły wtórna, a pierwotnym podłożem jest lęk, nerwica, tłumienie emocji. Inne częste objawy pojawiają się w postaci pogorszenia koncentracji, pamięci, procesów myślowych oraz zaniżenia poczucia własnej wartości</p> <p>Depresja może przejawiać się:</p> <ul style="list-style-type: none"> ·zaburzeniami zachowania: nadrucliwość, agresja, wycofanie się z kontaktów, brak zainteresowania zabawą;

		·nastrojem depresyjnym: płacz, senność, lęk, bunt, zmienność nastrojów ·negatywną samooceną: poczucie bezradności i braku kompetencji.
III.	Eksperymentowanie z używkami: alkohol i narkotyki w szkole	Konsekwencją picia alkoholu i nadużywania substancji psychoaktywnych są: ·problemy z rodzicami; ·gorsze wyniki w nauce lub pracy; ·problemy z przyjaciółmi; ·bójki oraz wypadki lub uszkodzenia ciała; ·seks bez zabezpieczeń.
IV.	Uzależnienie od Internetu i gier komputerowych	Poważny problem, częste ryzykowne używanie komputera (zagrożenie uzależnieniem) występuje już u małych dzieci. Konieczna jest praca terapeutyczna i profilaktyczna z uczniami oraz nadzór zarówno rodziców, jak i nauczycieli nad sposobami spędzania przez uczniów czasu wolnego.
V.	Wagary	Konieczna jest każdorazowa diagnoza przyczyn wagarów: ·czy wynika z zaburzeń zachowania, ·czy wynika z fobii szkolnej lub zaburzeń psychicznych.
VI.	Zbyt wczesna inicjacja seksualna	Bardzo rzadko zgłaszany problem. Jednostkowe przypadki.

Źródło: Szkoły na terenie Gminy Sadki

Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Nakle nad Notecią wskazuje występowanie problemów w takich obszarach jak:

- uzależnienie od alkoholu – rodzice: poważny problem mający istotny wpływ na funkcjonowanie dzieci, potrzeba działań wspierających dla grup młodzieży i dzieci;

- zaburzenia zachowania (nieumiejętność rozładowania stresu, zachowania opozycyjno-buntownicze, brak umiejętności współpracy oraz współdziałania w grupie, brak umiejętności rozwiązywania konfliktów, odrzucenie i brak akceptacji) – Często powody zgłoszeń. Potrzeba pracy profilaktycznej i edukacyjnej zarówno z rodzicami (kompetencje wychowawcze, potrzeby dzieci), jak i z młodzieżą - w tym np. na lekcjach wychowawczych;

- przemoc w rodzinie – duży problem. Okres pandemii znacznie nasilił ryzyko występowania przemocy domowej przy ograniczonych możliwościach dostrzeżenia przez szkoły występujących problemów. Wymagane działania systemowe i współpraca różnych instytucji. Wskazane uwrażliwienie nauczycieli i specjalistów w szkołach na konieczność utrzymywania z uczniami kontaktu, edukowanie ich w zakresie sygnałów mogących świadczyć o problemie przemocy w danej rodzinie, a także popularyzowanie informacji na temat możliwych form i miejsc szukania pomocy przez ofiary przemocy. Konieczne są również działania ukierunkowane na rodziców – edukacja nt.: jak mają oni radzić sobie z własnym napięciem, żeby nie dopuszczać do zachowań agresywnych wobec dzieci, a także uświadamianie rodzicom konieczności dbania o bliski kontakt z dziećmi i rozmowy z nimi;

- depresja, okaleczenie, choroby psychiczne – poważny problem, nasila się częstotliwość zgłaszanych problemów psychicznych oraz samouszkodzeń. Potrzeba pracy z uwagi na nasilający się problem – samookaleczenia (jako reakcja na stres, ale też jako próba zwrócenia na siebie uwagi lub naśladownictwo – związane z tym demonstrowanie nacięć w Intreencie);

- przemoc i agresja w zabawie – duży problem. Potrzebna zarówno praca z dziećmi, jak i z rodzicami. Ważne jest uświadamienie zagrożeń wynikających z Internetu i gier komputerowych;

- uzależnienie od Internetu i gier komputerowych – poważny problem, częste ryzykowne używanie komputera (zagrożenie uzależnieniem) występuje już u małych dzieci. Okres pandemii przyczynia się do szybkiego nasilania się powyższych problemów z uwagi na znaczne ograniczanie innych aktywności dzieci.

Problemy w szkołach i placówkach oświatowych z terenu Gminy Sadki

Lp.	Rodzaj Problemu	SP Sadki	NSP Anieliny	ZSP Samostrzel	MOW Samostrzel
1.	Uzależnienie od alkoholu (rodzice)	x	x	-	x
2.	Uzależnienie od narkotyków	-	-	-	x
3.	Uzależnienie od nikotyny	-	x	x	x
4.	Uzależnienie od Internetu i gier komputerowych	x	x	x	x
5.	Zaburzenie zachowania:				
	a. Nieumiejętność rozładowania stresu	x	x	x	x
	b. Zachowania opozycyjno-buntownicze	x	x	x	x
	c. Brak umiejętności współpracy oraz współdziałania w grupie	x	x	x	x
	d. Brak umiejętności rozwiązywania konfliktów	x	x	x	x
	e. Odrzucenie i brak akceptacji	x	x	x	x
6.	Przemoc i agresja w zabawie	x	x	-	x
7.	Cyberprzemoc	-	x	-	x
8.	Przemoc w rodzinie	x	-	-	x
9.	Wagary	-	x	x	x
10.	Depresja/okaleczenie/choroby psychiczne	x	x	x	x
11.	Zbyt wczesna inicjacja seksualna (nieplanowana ciąża)	-	-	x	x
12.	Inne, jakie? Problem zgłoszony przez NSP Anieliny 1. Brak czasu dla dzieci ze strony rodziców	-	x	-	-

Źródło: Informacje ze szkół i placówek oświatowych z terenu Gminy Sadki, listopad-grudzień 2021

Z informacji ze szkół działających na terenie Gminy wynika, iż nie występuje wśród dzieci i młodzieży palący problem uzależnienia od narkotyków i innych substancji uzależniających. Skala problemu zwiększa się w jednostkach specjalistycznych.

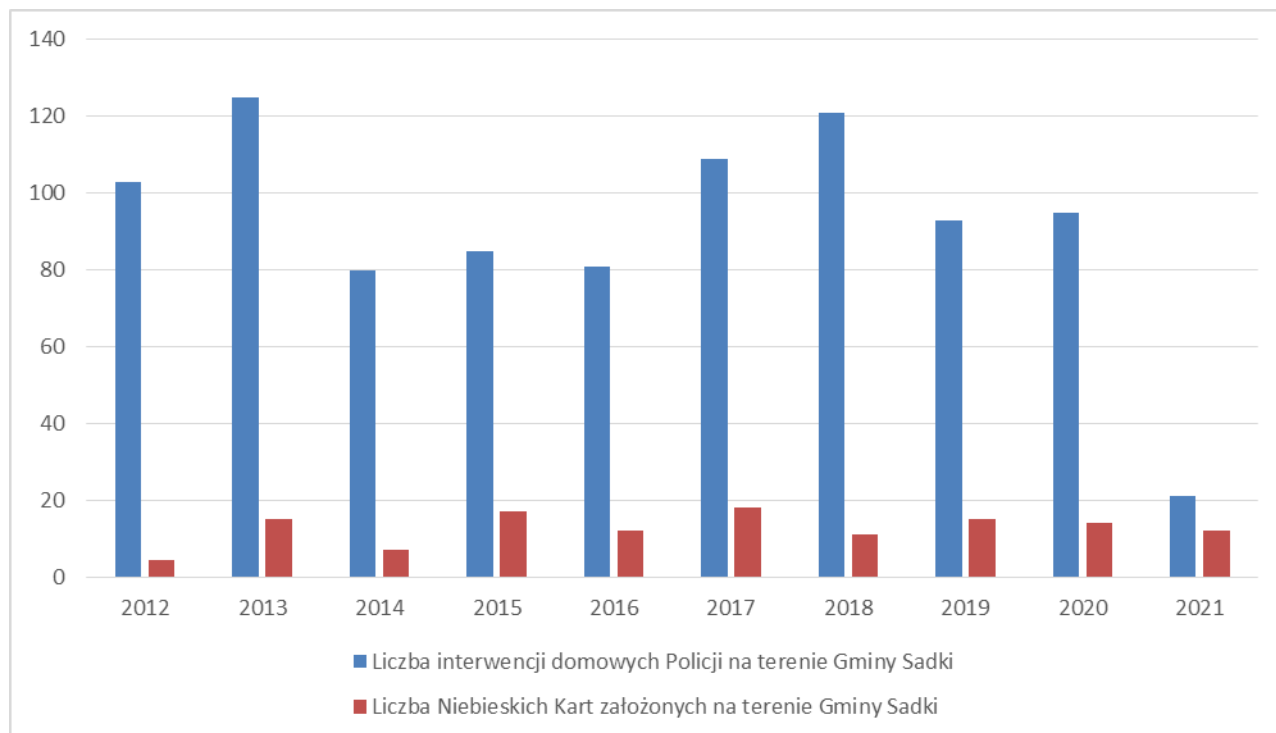
Z informacji Policji wynika, iż problem narkotyków nie zajmuje czołowego miejsca wśród interwencji funkcjonariuszy lokalnego posterunku. W związku z powyższym program kładzie nacisk na profilaktykę i prewencję w zakresie nadużywania narkotyków przez młodzież zamieszkującą gminę Sadki.

7. Przemoc w rodzinie.

Podejmując działania na temat przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii nie można pominąć roli Policji, która jest zobowiązana do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz do utrzymania porządku publicznego.

Bezsprzecznym pozostaje fakt, że poczucie bezpieczeństwa obywatelom gwarantuje obecność patroli policyjnych w miejscu zamieszkania, jak i w miejscach publicznych. Policja posiada szeroki wachlarz zadań, do jednych z nich należy inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń. Współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi. W ramach swoich obowiązków policjanci podejmują interwencje w środowisku, które mają zwiększyć bezpieczeństwo osób krzywdzonych. W czasie swoich czynności służbowych mają obowiązek respektowania godności ludzkiej oraz przestrzegania praw człowieka.

Poniższy wykres przedstawia liczbę interwencji domowych Policji oraz liczbę Niebieskich Kart założonych na terenie Gminy Sadki w latach 2012-2021.

Źródło: Posterunek Policji w Sadkach

III. Cele gminnego programu

1. Gminny program określa cele Gminy Sadki w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i przemocy w rodzinie oraz uzależnieniom behawioralnym na terenie Gminy na 2022 rok.

Głównym celem Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Sadki na rok 2022 jest zapobieganie powstawaniu nowych problemów związanych z nadużywaniem alkoholu, zmniejszenie rozmiarów i natężenia tych, które aktualnie występują oraz rozwijanie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z już istniejącymi, a także podejmowanie różnorodnych działań mających za zadanie zmniejszenie popytu na narkotyki oraz minimalizowanie problemów, w tym szkód zdrowotnych wynikających z używania substancji psychoaktywnych.

2. Cele szczegółowe:

- 1) większa wiedza i świadomość społeczna na temat rosnącego zagrożenia rozwojem alkoholizmu i możliwych skutków i sposobów zapobiegania,
- 2) szerszy dostęp do oferty pomocowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- 3) kontrola rynku sprzedaży napojów alkoholowych mająca na celu wyeliminowania nierzetelnych sprzedawców,
- 4) edukacja społeczna ukierunkowana na zagrożenia związane ze spożywaniem alkoholu,
- 5) tworzenie dla dzieci i młodzieży alternatywnych form spędzania wolnego czasu oraz promowanie zdrowego stylu życia,
- 6) eliminowanie czynników destabilizacyjnych życie rodzinne,
- 7) partnerstwo w dążeniu do wypracowania skutecznych metod i rozwiązań w profilaktyce środowiskowej,

- 8) zmiana zachowań i postaw mieszkańców w sytuacjach związanych z narkotykami,
- 9) wdrożenie nowoczesnych form profilaktyki kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży,
- 10) objęcie pomocą większej liczby osób uzależnionych od narkotyków,
- 11) zmniejszenie poczucia bezradności w poszukiwaniu pomocy,
- 12) większa wiedza i świadomość wśród dzieci, młodzieży, rodziców oraz pozostałych mieszkańców na temat zagrożenia uzależnieniami behawioralnymi, możliwymi skutkami i sposobami ich zapobiegania.

IV. Zadania gminnego programu.

Zadanie 1. Wsparcie dzieci z rodzin dysfunkcyjnych (przemoc, alkohol, narkotyki, niewystarczające kompetencje wychowawcze rodziców - bezradność opiekuńczo-wychowawcza, bieda)

Uzasadnienie:

Dzieci z rodzin z problemem alkoholowym żyją w stanie chronicznego napięcia i stresu, spowodowane jest to niezaspokajaniem przez rodziców ich podstawowych potrzeb. Doświadczają traumatycznych sytuacji związanych z chaosem, awanturami i niewypełnieniem przez ich opiekunów ról rodzicielskich. Dzieci takie żyją w braku poczucia bezpieczeństwa emocjonalnego i fizycznego, czego skutkiem są zaburzenia emocjonalne i psychiczne.

Stworzenie i bieżące prowadzenie działalności placówek opiekuńczo-wychowawczych w formie świetlic profilaktyczno-wychowawczych na terenie Gminy Sadki.

Dużym wsparciem dla dzieci wychowujących się w rodzinach dysfunkcyjnych jest stworzenie kilku świetlic na terenie Gminy Sadki.

Podstawowym celem działania Świetlic Profilaktyczno-Wychowawczych jest stworzenie dzieciom bezpiecznego miejsca i możliwość spędzania czasu wolnego od ryzykownych zachowań, a także doraźna pomoc w rozwiązywaniu podstawowych trudności funkcjonowania społecznego, szkolnego, osobistego i emocjonalnego. Świetlica jest placówką wsparcia dziennego i postępowanie z wychowankami ma charakter działań opiekuńczo-wychowawczych.

Zadaniem Świetlic Profilaktyczno-Wychowawczych będzie:

- 1) Rozpoznanie sytuacji dziecka w kontekście jego sytuacji rodzinnej;
- 2) Organizacja czasu wolnego, prowadzenie zajęć tematycznych;
- 3) Indywidualne spotkania z dziećmi;
- 4) Prowadzenie pracy z grupą;
- 5) Dożywanie dzieci;
- 6) Współpraca z innymi instytucjami;
- 7) Pomoc dziecku z radzeniem sobie z życiowymi problemami;
- 8) Współpraca z rodziną;
- 9) Współpraca ze szkołą.

Rezultaty: wskaźniki

	WSKAŹNIKI PRODUKTU:	MIERNIKI
1.	42 dzieci objętych wsparciem	Listy obecności
2.	3 Punkty – miejscowości Dębionek II, Liszkówko, Radzicz	Sprawozdanie merytoryczne wychowawców.
3.	Średnio 3,5 h zajęć dziennie dla dzieci ze Świetlicy w Radziczu	Plany zajęć (dzienne/tygodniowe/miesięczne)

Zadanie 2. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu lub substancji psychoaktywnych i ich rodzin.

Uzasadnienie:

Podstawową metodą leczenia osoby uzależnionej jest psychoterapia indywidualna i grupowa. O skuteczności takiej terapii decyduje czas jej trwania oraz kompleksowość i ciągłość opieki. Najczęściej na całość leczenia składa się program podstawowy trwający do 6 miesięcy oraz program pogłębiony trwający do 12 lub 18 miesięcy od czasu ukończenia programu podstawowego. Łączny czas niezbędny do przeprowadzenia skutecznej terapii uzależnienia od alkoholu to 18-24 miesiące.

Szeroka dostępność i wysoka, jakość profesjonalnej terapii uzależnień warunkuje skuteczność wszystkich innych działań podejmowanych na rzecz osób z problemem alkoholowym, narkomanii i członków ich rodzin. Z rekomendacji PARPA-y wynika, iż, „...jeżeli na terenie gminy nie ma placówki leczenia uzależnienia od alkoholu samorząd terytorialny powinien zapewnić dostęp swoim mieszkańcom do usług najbliższej placówki odwykowej”. Samorząd gminy posiada swobodę w zakresie określenia form wspierania podmiotów wykonujących działalność leczniczą.

Zabezpieczenie bezpłatnej terapii i psychoterapii dla osób uzależnionych, współuzależnionych oraz dla młodzieży w placówce położonej jak najbliżej miejsc zamieszkania. Zadanie realizowane poprzez wsparcie realizacji zadania publicznego na podstawie Ustawy z dnia 24 kwietnia o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie - Konkurs Ofert realizuje Gmina Sadki.

Cel: umożliwienie osobom z problemem alkoholowym lub narkomanii korzystania z oferty profesjonalnych działań pomocowych.

Podsumowując działania terapii uzależnień w 2021 r. na zdecydowaną uwagę zasługuje fakt, iż pomimo dużego zaangażowania pracowników Ośrodka nadal z gminy Sadki trafia niska liczba mieszkańców. Podstawowe problemy z jakimi zgłaszają się mieszkańcy to: nadużywanie alkoholu, problemy rodzinne wynikające z nadużywania alkoholu przez członka rodziny, osoby objęte procedurą „Niebieskiej karty”.

Rezultaty: wskaźniki

	WSKAŹNIKI PRODUKTU:	MIERNIKI
1.	95 konsultacji dla mieszkańców Gminy Sadki	Dane Gabinet Psychoterapeutyczny i Gabinet Terapeutyczny Nakło nad Notecią
2.	11 osób skorzystało z pomocy terapeutycznej: 6 osób uzależnionych 1 osoba współuzależniona 4 osoby - inny problem	Dane Gabinet Psychoterapeutyczny i Gabinet Terapeutyczny Nakło nad Notecią
3.	Placówka dostępna od poniedziałku do piątku, również w sobotę. Możliwość kontaktu on-line, zarówno wideorozmowy jak i kontakt telefoniczny	Dane Gabinet Psychoterapeutyczny i Gabinet Terapeutyczny Nakło nad Notecią
4.	Konsultacje dla każdego pacjenta z lekarzem psychiatrą	Dane Gabinet Psychoterapeutyczny i Gabinet Terapeutyczny Nakło nad Notecią

Zadanie 3. Prowadzenie punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin.

Uzasadnienie:

Punkt konsultacyjny powinien działać w gminie, w której nie ma placówki leczenia uzależnień od alkoholu. Punkty konsultacyjne są wsparciem dla placówek prowadzących działalność leczniczą w postaci psychoterapii dla osób uzależnionych.

Zapewnienie funkcjonowania punktu konsultacyjnego oraz wsparcia psychologa – Realizuje Urząd Gminy w Sadkach, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadkach.

Zadaniem punktu jest zdiagnozowanie problemów całej rodziny i zaplanowanie wsparcia dla jej członków, min:

- 1) Motywowanie osób uzależnionych i osób współuzależnionych do zmiany stylu życia;

- 2) Udzielanie wsparcia osobom po zakończonym leczeniu odwykowym;
- 3) Inicjowanie interwencji w przypadku diagnozy przemocy domowej;
- 4) Gromadzenie aktualnych informacji na temat dostępnych miejsc pomocy i kompetencji poszczególnych służb i instytucji z terenu gminy i powiatu, które powinny być włączone w systemową pomoc dla rodziny;
- 5) Udzielanie osobom uzależnionym i ich rodzinom konsultacji oraz porad psychologicznych.

Rezultaty: wskaźniki

	WSKAŹNIKI PRODUKTU:	MIERNIKI
1.	41 konsultacji z psychologiem	Sprawozdanie merytoryczne (GOPS)
2.	8 uczestników spotkań z psychologiem	Sprawozdanie merytoryczne (GOPS)
3.	1 punkt konsultacyjny	Sprawozdanie merytoryczne (GOPS)

Zadanie 4. Tworzenie kompetentnej kadry zajmującej się problemem uzależnień i przemocy w rodzinie poprzez podnoszenie kompetencji przedstawicieli grup zawodowych zajmujących się tymi problemami.

Uzasadnienie:

Praca z tematem uzależnień wymaga wysokich kompetencji, umiejętności nawiązywania kontaktu z osobą dotkniętą problemem uzależnienia oraz przemocy w rodzinie, umiejętności rozpoznawania tych problemów, wiedzy na temat procesu leczenia oraz możliwości wsparcia dla rodziny. Osoby zajmujące się profilaktyką i przeciwdziałaniem uzależnieniom (min. członkowie GKRPA) powinni ukończyć szkolenia z zakresu uzależnień zakończone uzyskaniem certyfikatu poświadczającego nabytą wiedzę.

Zakup szkoleń specjalistycznych - Realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadkach, Urząd Gminy w Sadkach, Szkoły na terenie Gminy Sadki.

Rezultaty: wskaźniki

	WSKAŹNIKI PRODUKTU:	MIERNIKI
1.	Przeszkolono 1 osobę (pełnomocnik)	Sprawozdanie merytoryczne

Zadanie 5. Prowadzenie programów profilaktycznych, podejmowanie działań informacyjnych i edukacyjnych w zakresie problematyki uzależnień, agresji i przemocy w rodzinie.

Uzasadnienie:

Najczęściej zgłaszanym przez nauczycieli i wychowawców problemem jest wzrost agresji wśród dzieci i młodzieży spowodowany różnymi czynnikami instytucjonalno–organizacyjnymi, psychologicznymi oraz pedagogicznymi, takimi jak: frustracja wynikająca z braku dobrego kontaktu z dorosłymi lub agresja z ich strony, niskie poczucie własnej wartości połączone z dużą ilością negatywnych komunikatów od dorosłych, modelowanie zachowań agresywnych w mediach, brak umiejętności konstruktywnego rozwiązywania sytuacji konfliktowych, frustracja spowodowana brakiem perspektyw życiowych, niewłaściwe komunikowanie się z dziećmi. Zjawiskiem coraz bardziej powszechnym jest także cyberprzemoc. Poważnym problemem występującym wśród dzieci i młodzieży są także uzależnienia behawioralne, takie jak np. uzależnienie od Internetu, telefonu czy gier komputerowych.

Wspieranie przedsięwzięć socjoterapeutycznych i interwencyjnych dla dzieci i młodzieży.

Zadanie realizuje m.in. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadkach, Urząd Gminy w Sadkach, Gminny Ośrodek Kultury w Sadkach, Gminna Biblioteka Publiczna w Sadkach, Przedszkole, Szkoły Podstawowe i ponadpodstawowe, które mają siedzibę na terenie Gminy Sadki.

Rezultaty: wskaźniki

	WSKAŹNIKI PRODUKTU:	MIERNIKI
1.	Realizacja programów z profilaktyczno-edukacyjnych	Sprawozdanie merytoryczne szkoły i świetlice profilaktyczno-wychowawcze
2.	Objęcie programami profilaktyczno-edukacyjnymi około 950 dzieci i młodzieży	Sprawozdanie merytoryczne szkoły i przedszkole

Zadanie 6. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sadkach.

GKRPA w Sadkach jest powoływana przez Wójta Gminy Sadki. Jest organem podejmującym przede wszystkim czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu, dlatego do zadań realizowanych przez członków należy m.in.:

- przyjmowanie wniosków o zastosowanie leczenia odwykowego,
- przeprowadzenie rozmów motywujących z osobami uzależnionymi mających na celu dobrowolnemu poddaniu się terapii,
- prowadzenie dokumentacji związanej z procedurą przymusowego leczenia odwykowego i przekazanie do właściwego sądu,
- opiniowanie wniosków o wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

2021			
Liczba wniosków o podejmowanie działań wobec osób nadużywających alkohol	Liczba wniosków skierowanych do sądu	Liczba wniosków przesłanych do biegłego w przedmiocie przeprowadzenia badania od uzależnienia	Liczba osób, do których wystosowano zaproszenie na komisję
12	2	2	10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GKRPA w Sadkach

V. Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sadkach.

Ustala się następujące zasady finansowania Programu:

- 1) Program finansowany jest ze środków pochodzących z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz środków własnych Gminy Sadki. Na realizację Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Sadki na rok 2022 zaplanowano **140.000,00 zł**.
- 2) Członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (powołani Zarządzeniem Wójta Gminy Sadki) za udział w posiedzeniu otrzymują wynagrodzenie w wysokości 8% minimalnego wynagrodzenia za pracę, jednak nie wyższe niż 240,80 zł za posiedzenie, przy czym Przewodniczący Komisji otrzymuje dodatek z tytułu pełnionej funkcji w wysokości 100,00 zł miesięcznie. Wynagrodzenie wypłacane jest na podstawie protokołu z posiedzenia komisji i listy obecności.

Realizacja zadań ujętych w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Sadki na rok 2022 będzie następowała poprzez:

1. Działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sadkach, Urzędu Gminy w Sadkach, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sadkach, Zespołu Interdyscyplinarnego, Posterunku Policji w Sadkach, Straży Gminnej w Sadkach oraz Świetlic Profilaktyczno-Wychowawczych z terenu Gminy Sadki.

2. Zlecenie realizacji zadań Gminnemu Ośrodkowi Kultury w Sadkach, Gminnej Bibliotece Publicznej w Sadkach oraz szkołom prowadzonym przez Gminę Sadki, a także szkołom i placówkom oświatowym z terenu gminy, których wnioski zostaną zaakceptowane.
3. Zakup materiałów profilaktyczno-edukacyjnych.
4. Zakup usług od podmiotów prawnych lub osób fizycznych.
5. Zlecenie realizacji zadań jednostkom wyłonionym w drodze konkursu organizowanego w trybie ustawy o pożytku publicznym i wolontariacie.
6. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży.
7. Wspieranie inicjatyw przeciwdziałających alkoholizmowi oraz narkomanii.
8. Współpracę z Komendą Powiatową Policji w Nakle nad Notecią.
9. Współpracę z Nakielskim Ośrodkiem Terapii Uzależnień „Koliber”, Gabinetem Psychoterapeutycznym Katarzyna Kauc w Nakle nad Notecią, Gabinetem Terapeutycznym Sylwia Ziółkowska w Nakle nad Notecią, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Nakle nad Notecią.
10. Realizacje innych zadań związanych z celami Programu.

**Plan finansowy Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2022 rok**

Zadanie 1.

LP.	ZADANIE DO REALIZACJI
	Wsparcie dzieci z rodzin dysfunkcyjnych (przemoc, alkohol, narkotyki, niewystarczające kompetencje wychowawcze rodziców – bezradność opiekuńczo-wychowawcza, bieda).
1.	Prowadzenie świetlic profilaktyczno-wychowawczych na terenie Gminy Sadki, poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznanie sytuacji dziecka w kontekście jego sytuacji życiowej; • organizacja czasu wolnego, prowadzenie zajęć tematycznych; • indywidualne spotkania z dziećmi; • prowadzenie pracy z grupą; • dożywanie dzieci; • współpraca z innymi instytucjami; • współpraca z rodziną; • współpraca ze szkołą; • pomoc dziecku z radzeniem sobie z życiowymi problemami.
	RAZEM: 90.000,00 ZŁ

Zadanie 2.

LP.	ZADANIE DO REALIZACJI
	Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu lub substancji psychoaktywnych i ich rodzin.
1.	Zabezpieczenie bezpłatnej terapii i psychoterapii dla osób uzależnionych, współuzależnionych oraz dla młodzieży. Zadanie realizowane poprzez wsparcie realizacji zadania publicznego na podstawie Ustawy z dnia 24 kwietnia o działalności pożytku publicznego i wolontariacie. Konkurs ofert. Finansowanie kosztów przeprowadzonych badań lekarzy biegłych sądowych, wywiadów środowiskowych oraz kosztów sądowych. Finansowanie badań sądowo-psychiatrycznych w przedmiocie uzależnienia od alkoholu.
	RAZEM: 10.400,00 ZŁ

Zadanie 3.

LP.	ZADANIE DO REALIZACJI
	Prowadzenie punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin.
1.	Zapewnienie funkcjonowania Grupy Anonimowych Alkoholików oraz wsparcia psychologa – realizuje UG w Sadkach, GOPS w Sadkach.
	RAZEM: 3.500,00 ZŁ

Zadanie 4.

LP.	ZADANIE DO REALIZACJI
	Tworzenie kompetentnej kadry zajmującej się problemem uzależnień i przemocy w rodzinie poprzez podnoszenia kompetencji przedstawicieli grup zawodowych zajmujących się tymi problemami.
1.	Finansowanie szkoleń, kursów specjalistycznych, wyjazdów poszczególnych grup: członków GKRPA, Pełnomocnika Wójta, pedagogów, policjantów.
	RAZEM: 500,00 ZŁ

Zadanie 5.

LP.	ZADANIE DO REALIZACJI
	Prowadzenie programów profilaktycznych, podejmowanie działań informacyjnych i edukacyjnych w zakresie problematyki uzależnień, agresji i przemocy w rodzinie.
1.	Dofinansowanie organizacji pozalekcyjnych zajęć sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych z elementami profilaktyki w szkołach. Finansowanie programów edukacyjno-profilaktycznych realizowanych na terenie szkół i innych placówek oświatowych, w tym warsztatów i spektakli teatralnych. Dofinansowanie gminnych i lokalnych imprez kulturalnych i sportowych organizowanych dla dzieci. Zakup materiałów edukacyjnych o tematyce profilaktycznej. Organizacja i zakup nagród w konkursach.
	RAZEM: 17.062,40 ZŁ

Zadanie 6.

LP.	ZADANIE DO REALIZACJI
	Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
1.	Praca GKRPA: <ul style="list-style-type: none">• przyjmowanie wniosków o leczenie odwykowe;• opracowywanie wniosków dot. skierowania do sądu (wywiady);• wynagrodzenie GKRPA za udział w posiedzeniu.
	RAZEM: 18.537,60 ZŁ

Zestawienie

Przeciwdziałanie Alkoholizmowi	139.000,00 zł
Przeciwdziałanie narkomanii	1.000,00 zł
RAZEM	140.000,00 zł
Planowane opłaty za wydane zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.	120.000,00 zł
Planowane wpłaty z części opłaty alkoholowej za sprzedaż hurtową.	20.000,00 zł

Uzasadnienie

Ustawa z dnia 17 grudnia 2021 r. o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2021 r. poz. 1956) zmieniła zapisy ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2021 r. poz. 1119 ze zm.), w ramach przyjętych zmian wprowadzono wydłużenie czasu obowiązywania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, a także możliwość wspólnego przyjmowania gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych z programem przeciwdziałania narkomanii. Wspólne gminne programy mogą zostać przyjęte na okres nie dłuższy niż 4 lata. Wobec powyższego, zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, przeciwdziałaniem narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym należy do zadań własnych gminy. Z artykułu 4¹ ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi wynika, iż Rada Gminy zobligowana jest do uchwalania Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, uwzględniając cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, które są szczegółowo określone w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2021–2025. Przedstawiony Radzie Gminy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2022 rok stanowi połączenie i utworzenie integralnego programu i podstawę do realizacji zawartych w nim zadań. Program jest kontynuacją zadań realizowanych w Gminie Sadki w latach poprzednich. Określa on lokalne działania w zakresie zadań własnych, obejmujących profilaktykę oraz minimalizację szkód społecznych, wynikających z nadużywania alkoholu, zażywania narkotyków oraz związanych z uzależnieniami behawioralnymi i ze zjawiskiem przemocy.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Sadki na rok 2022 wyznacza cele i zadania w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i przemocy w rodzinie oraz uzależnieniom behawioralnym, określa wskaźniki i mierniki oraz zabezpiecza określone kwoty finansowe na ich wykonanie ujęte w preliminarzu wydatków.

Przewodniczący Rady Gminy

Andrzej Niedbała